

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نیرو

دستور العمل

الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست

پیمانکاران وزارت نیرو

دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل

بهار ۱۴۰۳

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نیرو

نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نیرو

دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران

مقام تصویب کننده: وزیر نیرو

دریافت کنندگان سند برای اجرا:

- معاونت های حوزه ستادی وزارت نیرو
- مراکز و دفاتر مستقل حوزه ستادی وزارت نیرو
- سازمان انرژی های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا)
- سازمان توسعه و بهره‌برداری فناوری های نوین آب های جوی
- شرکت های مادر تخصصی و زیرمجموعه
- موسسات پژوهشی وابسته به وزارت نیرو
- دفتر مدیریت بهره‌وری و نوسازی اداری وزارت نیرو

اسناد بالادستی :

- سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- قانون کار، مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام مورخ ۱۳۶۹/۰۸/۲۹
- نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران به شماره ۱۴۰۲/۳۰۹۹۸/۱۰/۱۰۰ مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۰۱ ابلاغی وزیر نیرو
- آیین نامه ایمنی امور پیمانکاری مصوب وزیر کار و امور اجتماعی مورخ ۱۳۸۹/۳/۵
- آیین نامه آموزش ایمنی کارفرمایان، کارگران و کارآموزان، مصوب وزیر کار و امور اجتماعی مورخ ۱۳۸۹/۳/۵
- شرایط عمومی پیمان - نشریه شماره ۴۳۱۱ نظام فنی اجرایی، مصوب سازمان برنامه و بودجه کشور

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....
۱	۱- هدف.....
۲	۲- دامنه کاربرد.....
۲	۳- مسئولیت‌ها.....
۲	۴- تعاریف.....
۴	۵- دستور کار.....
۴	۵-۱- الزامات کلی.....
۵	۵-۲- وظایف.....
۵	۵-۲-۱- وظایف کارفرما.....
۹	۵-۲-۲- وظایف پیمانکار.....
۱۱	۵-۲-۲-۱- وظایف مسئول <i>HSE</i> پیمانکار.....
۱۲	۵-۲-۲-۲- آموزش‌های <i>HSE</i> رده‌های شغلی.....
۱۳	۵-۲-۲-۳- نظارت، ممیزی و بازرسی <i>HSE</i> .....
۱۴	۶- پیوست‌ها.....
۱۴	۷- بازنگری.....
۱۵	۸- کنترل سند.....
۱۶	۹- پدیدآورندگان.....

مقدمه

با اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و روند رو به رشد واگذاری فعالیت‌های دولتی به بخش خصوصی در کشور و استفاده از اشخاص حقیقی و حقوقی واجد صلاحیت برای انجام امور محوله، یکی از مهم‌ترین رویکردهای وزارت نیرو استفاده از ظرفیت بخش خصوصی در قراردادهای طراحی، توسعه، احداث، بهره‌برداری و خدمات می‌باشد. شتاب گرفتن روند برون‌سپاری فعالیت‌ها، مدیریت غیرمتمرکز و مدیریت بخش غیردولتی و خصوصی، تعدد شرکت‌های پیمانکاری می‌تواند منجر به افزایش نرخ حوادث در این بخش و پیامدهای حقوقی، اقتصادی، فرهنگی - روانی و اجتماعی بر جامعه و وزارت نیرو گردد و با هدررفت سرمایه‌های انسانی و مادی کشور، زمینه‌ساز اخلاف در خدمات‌رسانی به مشترکین و ایجاد نارضایتی آنها شود. تحمیل هزینه‌های ناشی از حوادث به پیمانکاران، منجر به افزایش قیمت مناقصات، مشکلات قضایی و حقوقی ناشی از حادثه، بار مالی زیاد و تأخیر در انجام پروژه‌ها و اتلاف وقت خواهد شد. هرچند فعالیت پیمانکاران از جهت رعایت اصول ایمنی و بهداشت کار، تابع قوانین و الزامات فنی و ایمنی مراجع ذیصلاح کشوری است، لیکن به منظور توجه به ملاحظات ایمنی و مسئولیت‌های متقابل کارفرما و پیمانکار در قراردادها، اطمینان از کفایت الزامات ایمنی، جلوگیری از بروز حوادث و بیماری‌های شغلی، یکسان‌سازی اصول کلی و مبانی ایمنی و بهداشت کار در فعالیت‌های پیمانکاران و ایجاد وحدت رویه در نحوه فراخوان، بکارگیری و نظارت بر پیمانکاران، دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران تدوین و ابلاغ می‌گردد.

۱- هدف

هدف کلی از تدوین و ابلاغ این دستورالعمل، ارتقاء سطح *HSE* فعالیت‌های پیمانکاری از طریق ایجاد سازوکار یکپارچه، هدفمند و اثربخش و حصول اطمینان از رعایت الزامات و مقررات *HSE* و ارتقای عملکرد پیمانکاران در این حوزه به منظور ایجاد شرایط ایمن و دور از خطر و جلوگیری از وقوع حوادث و بیماری‌های شغلی برای کارکنان آنها و سایر افراد و جلوگیری از وارد شدن خسارات احتمالی به محیط زیست در چارچوب موارد ذیل می‌باشد:

- ۱) تبیین فرایند انتخاب پیمانکار مناسب و الزامات، وظایف، تکالیف و مسئولیت‌های *HSE* کارفرما و پیمانکار
- ۲) بیان ویژگی‌های قرارداد جامع از منظر *HSE* و نحوه مدیریت و نظارت بر فعالیت‌های واگذار شده به پیمانکاران
- ۳) تدوین راهبرد مدیریت پیشگیرانه *HSE* پیمانکاران مبتنی بر اصول مدیریت ریسک

شماره سند: ۱۴۰۲/۴۸/۱۴۰ تاریخ صدور: شماره تجدید نظر: تاریخ تجدید نظر:	نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نیرو دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نیرو

۴) تشریح شیوه بهبود مستمر عملکرد HSE پیمانکاران در تمام فعالیت های محوله

۵) تأمین خواسته های ذینفعان و الزامات قانونی HSE پیمانکاران و کاهش تنش های اداری و قضایی مرتبط

۲- دامنه کاربرد

دامنه کاربرد این دستورالعمل، تمام قراردادهای و فعالیتهای پیمانکاری از جمله احداث، توسعه، بهره برداری، تأمین و نگهداری و تعمیرات، خدمات، پشتیبانی و تأمین نیرو در وزارت نیرو، شرکت های مادر تخصصی، شرکت های زیرمجموعه و کلیه سازمان ها و موسسات تابعه و وابسته می باشد.

۳- مسئولیت ها

- ۳-۱- مسئولیت اجرای دستورالعمل در حوزه ستادی وزارت نیرو بر عهده معاون مالی، حقوقی و مجلس می باشد.
- ۳-۲- مسئولیت اجرای دستورالعمل در شرکت های مادر تخصصی و شرکت های زیرمجموعه بر عهده مدیرعامل و در سازمان های تابعه و موسسات پژوهشی وابسته بر عهده رئیس می باشد.
- ۳-۳- مدیرکل دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو مسئولیت نظارت و حصول اطمینان از حسن اجرای این دستورالعمل را به عهده دارد. این دفتر باید نسبت به پایش و رصد مستمر شاخص های کلیدی عملکرد HSE در مجموعه وزارت نیرو اقدام نماید و نتایج آن را به وزیر نیرو گزارش دهد. دفتر مذکور می تواند با مسئولیت خود فرایند نظارت بر اجرای این دستورالعمل را به دفاتر مشابه در شرکت های مادر تخصصی تفویض نماید. بدیهی است ارزیابی عملکرد شرکت های مادر تخصصی بر عهده دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو می باشد.

۴- تعاریف

- کارفرما / مقاطعه دهنده:** شخص حقوقی است که اجرای عملیات موضوع قرارداد / پیمان / توافق نامه را بر اساس اسناد و مدارک پیمان به پیمانکار واگذار می نماید و نماینده یا نمایندگان ایشان در حکم کارفرما می باشند.
- پیمانکار / مقاطعه کار:** اشخاص حقیقی یا حقوقی ذیصلاحی هستند که بر اساس اسناد و مدارک قرارداد / توافق نامه / پیمان مسئولیت اجرای عملیات / خدمات واگذار شده کارفرما را به عهده می گیرند.
- پیمانکار ذیصلاح:** اشخاص حقیقی و حقوقی دارای گواهی نامه صلاحیت ایمنی پیمانکاران از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سایر مراجع ذیربط یا افراد حقیقی دارای پروانه صنفی، پیمانکار ذیصلاح شناخته می شوند.
- قرارداد / پیمان / توافق نامه:** سندی است مکتوب فی مابین کارفرما یا پیمانکار اصلی یا پیمانکار اصلی با پیمانکاران فرعی یا پیمانکاران فرعی با یکدیگر که بیان کننده تعهدات و التزام طرفین می باشد.

شماره سند: ۱۴۰۲/۴۸/۱۴۰ تاریخ صدور: شماره تجدید نظر: تاریخ تجدید نظر:	نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نیرو
دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران	

کار: عبارت است از مجموعه عملیات، خدمات یا اقدامات مورد نیاز، برای آغاز کردن، انجام و پایان دادن عملیات موضوع پیمان و شامل کارهای دائمی (که باقی خواهد ماند و به عنوان موضوع پیمان تحویل کارفرما می گردد) و همچنین کارهای موقت (که به منظور اجرا و نگهداری موضوع پیمان انجام می شود) می باشد.

کارگاه: محلی است که عملیات موضوع قرارداد/پیمان/توافق نامه در آن اجرا می شود یا به منظور اجرای پیمان، با اجازه کارفرما از آن استفاده می شود.

پیمانکار اصلی: شخص حقیقی یا حقوقی ذیصلاحی است که براساس اسناد و مدارک پیمان به عنوان مجری اصلی موضوع پیمان شناخته می شود و طرف قرارداد با کارفرما می باشد.

پیمانکار فرعی / جزء: شخص حقیقی یا حقوقی ذیصلاحی است که پیمانکار اصلی با توجه به مفاد پیمان یا توافق کتبی کارفرما (مقاطععه دهنده) برای انجام بخشی از امور با وی قرارداد منعقد نموده و ملزم به اجرای تعهدات براساس اسناد و مدارک موضوع پیمان می باشد.

تبصره ۱- در این دستورالعمل منظور از پیمانکار، پیمانکار اصلی است؛ مگر اینکه به پیمانکار فرعی اشاره شده باشد.
تبصره ۲- واگذاری کل موضوع پیمان به پیمانکاران فرعی ممنوع می باشد. واگذاری بخشی از کار به پیمانکار فرعی صرفاً با مجوز کتبی کارفرما به صورت مجزا یا پیش بینی شده در قرارداد میسر می باشد.

تبصره ۳- پرسنل پیمانکاران فرعی و عملکرد ایشان به منزله پرسنل و عملکرد پیمانکار اصلی محسوب شده و کلیه ضوابط این دستورالعمل برای آنها نیز جاری بوده؛ لذا در این خصوص پیمانکار اصلی، مسئول پاسخگویی در مورد عملکرد تمامی پیمانکاران فرعی خود می باشد.

HSE: مخفف کلمات بهداشت (*Health*)، ایمنی (*Safety*) و محیط زیست (*Environment*) می باشد.

قرارداد جامع: قراردادی است که ضمن رعایت شرایط و تشریفات عمومی و خصوصی پیمان، به تأیید و امضای نمایندگان ذیصلاح کارفرما و پیمانکار رسیده و کفایت مفاد مرتبط با *HSE* و اجرای قوانین و مقررات مربوطه را نیز تضمین نماید.

نماینده کارفرما / دستگاه نظارت: شخصی است حقیقی یا حقوقی که به منظور نظارت بر حسن اجرای عملیات/ خدمات موضوع قرارداد از طرف کارفرما تعیین و معرفی می گردد و مسئولیت نظارت بر قرارداد را بر عهده دارد.

الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست (*HSE*): مشتمل بر قوانین، مقررات، اقدامات و فرایندهایی است که برای تأمین و ارتقای بهداشت، ایمنی و حفظ محیط زیست به کار گرفته می شود.

مدیریت *HSE* کارفرما: دفتر/ امور/ اداره/ گروه یا فرد متولی *HSE* می باشد که باید در ساختار و تشکیلات سازمانی زیر نظر مستقیم بالاترین مقام کارفرما انجام وظیفه نموده و وظیفه نظارت عالی بر فرایند *HSE* را عهده دار است.

جلسه توجیهی بهداشت، ایمنی و محیط زیست (*HSE T.B.M*): جلسه توجیهی الزامات *HSE* پیمان که پس از عقد قرارداد و قبل از شروع به کار با حضور دستگاه نظارت، مدیریت *HSE* کارفرما، نماینده تام‌الاختیار و مسئول *HSE* پیمانکار برگزار می‌گردد.

۵- دستور کار

۵-۱- الزامات کلی

۵-۱-۱- دریافت کنندگان این سند باید نسبت به تدوین راهنما و برنامه اجرایی لازم به منظور بهره‌گیری سند مذکور در حوزه فعالیت خود، اقدام و تمامی فعالیت‌ها و تصمیمات خود را بر مبنای آن منطبق نمایند. همچنین تمهیدات لازم از جمله ایجاد ساختار سازمانی تخصصی متناسب با سطح فعالیت زیر نظر بالاترین مقام کارفرما، جذب نیروی انسانی متخصص و اعتبار لازم را تأمین نمایند.

۵-۱-۲- دریافت کنندگان این سند باید در کلیه طرح‌ها و فعالیت‌های وزارت نیرو و قراردادهای پیمانکاری الزامات *HSE* را مطابق با الزامات این سند اجرایی نمایند.

۵-۱-۳- صرفاً پیمانکاران ذیصلاح می‌توانند در دامنه اجرای این سند فعالیت نمایند و به کارگیری پیمانکاران فاقد صلاحیت، اکیداً ممنوع بوده و مسئولیت تبعات حقوقی و کیفری و اداری مربوطه، به عهده بالاترین مقام کارفرما می‌باشد.

۵-۱-۴- واگذاری کار به پیمانکاران صرفاً از طریق عقد قرارداد/ پیمان / توافق‌نامه کتبی امکان‌پذیر است و هرگونه توافق شفاهی در این خصوص ممنوع می‌باشد.

۵-۱-۵- پیمانکار با امضا و عودت اسناد پیمان، التزام خود را به رعایت تمامی الزامات *HSE* و امور بیمه‌ای اعلام می‌نماید.

۵-۱-۶- به کارگیری کارگران غیرمجاز (اتباع بیگانه فاقد مجوز کار و کودکان زیر ۱۵ سال) در کلیه فعالیت‌های پیمانکاری ممنوع می‌باشد و تبعات حقوقی، قضایی، اداری و مالی ناشی از عدم رعایت آن به عهده پیمانکار می‌باشد.

۵-۱-۷- متولیان *HSE* و سایر کارکنان کارفرما مجاز به همکاری به عنوان مسئول *HSE* پیمانکاران طرف قرارداد با کارفرما نبوده و بکارگیری ایشان تخلف محسوب می‌شود.

۵-۱-۸- نظارت بر حسن انجام تعهدات پیمانکار مطابق قرارداد بر عهده ناظر/ دستگاه نظارت می‌باشد، مدیریت *HSE* کارفرما مکلف است عملکرد ناظر/ دستگاه نظارت را ارزیابی نموده و در صورت مشاهده ضعف نظارت در اعمال ضوابط *HSE*، گزارش مربوطه را به کارفرما اعلام نماید.

دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران

۹-۱-۵- ناظر/ دستگاه نظارت بر امور قرارداد می بایست دوره آموزشی ایمنی و بهداشت کار با رویکرد حقوقی را گذرانده باشند.

۱۰-۱-۵- پیمانکار از روز تحویل کارگاه تا روز تحویل موقت عملیات موضوع پیمان، مسئول تأمین الزامات مترتب *HSE* از جمله حفظ و نگهداری کارهای انجام شده، مصالح، ماشین آلات و ابزار، راه‌ها، تأسیسات و بناها و مدیریت تردد افراد در کارگاه می باشد.

۱۱-۱-۵- این دستورالعمل متناسب با فعالیت‌های وزارت نیرو و براساس قوانین و مقررات مرتبط با مراجع ذیصلاح در کشور تدوین شده و طرفین قرارداد موظف هستند علاوه بر این دستورالعمل تمامی قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های مرتبط با ایمنی، بهداشت کار و محیط زیست صادره توسط مراجع ذیصلاح کشور را رعایت نمایند.

۱۲-۱-۵- این دستورالعمل به عنوان مرجع تعیین الزامات *HSE* باید ضمیمه قراردادها گردد و کارفرما مکلف است بر اساس این دستورالعمل، الزامات عمومی و تخصصی هر پیمان را به صورت جداگانه احصاء و در اسناد پیمان درج نماید.

۲-۵- وظایف

۱-۲-۵- وظایف کارفرما

۱-۱-۲-۵- کارفرما مکلف است قرارداد/ پیمان/ توافق نامه را به نحوی منعقد نماید که در آن مقاطعه کار (پیمانکار) متعهد گردد تمامی مقررات قانون کار و آیین‌نامه‌های مربوط به این قانون را در مورد کارکنان خود اعمال نماید.

۲-۱-۲-۵- کارفرما مکلف است در اسناد مناقصه/ استعلام شرایط، ضوابط و الزامات *HSE* و همچنین ضوابط اختصاصی مرتبط با فعالیت پیمان را به صورت کامل و شفاف درج نماید.

تبصره - مدیریت *HSE* کارفرما مکلف است با همکاری دستگاه نظارت، ضوابط عمومی و اختصاصی *HSE* هر پیمان را تهیه و ارائه نماید.

۳-۱-۲-۵- کارفرما مکلف است هزینه‌های مربوط به اجرای امور *HSE* را برآورد و سرفصل‌های مربوطه را تهیه و در اسناد استعلام/ مناقصه و متن قرارداد لحاظ نماید و پیمانکار از ابتدای قرارداد با نظارت کارفرما موظف به اجرای آن گردد.

تبصره ۱- هزینه‌های مذکور شامل هزینه اجرای الزامات قانونی نظیر معاینات شغلی (بدو استخدام، دوره ای، ویژه)، هزینه‌های مرتبط صدور مجوزهای فنی، ایمنی و زیست محیطی ماشین آلات، مجوزات زیست محیطی، مجوز صلاحیت افراد، کارت بهداشت، آموزش‌های عمومی و تخصصی *HSE*، به کارگیری نیروهای متخصص *HSE* در پروژه، تأمین

وسایل و تجهیزات حفاظت فردی و گروهی، تسهیلات بهداشتی و رفاهی، نظارت های *HSE* و مستندسازی های مربوطه، بیمه مسئولیت مدنی کارفرما در مقابل کارگران و سایر موارد مرتبط می باشد.

تبصره ۲- هزینه های اشاره شده در تبصره ۱ حسب مورد با توجه به نوع، مدت و ماهیت پروژه برآورد می گردد و الزاماً باید ردیفی برای پیشنهاد قیمت در جدول مقادیر و قیمت اسناد مناقصه/استعلام به آنها اختصاص داده شود.

تبصره ۳- مسئولیت تأیید هزینه های پیش گفته در صورت وضعیت پیمانکار به عهده مدیریت *HSE* کارفرما می باشد.

۴-۱-۲-۵- کارفرما مکلف است فرایند ارتباطات با پیمانکار را به گونه ای طراحی و اجرا نماید که گزارشات حوادث، شبه حوادث، شرایط و اعمال غیر ایمن در بازه های زمانی معین به مدیریت *HSE* کارفرما ارسال گردد.

۵-۱-۲-۵- کارفرما مکلف است بیمه "مسئولیت مدنی کارفرما در مقابل کارگران" با پوشش کامل (کلوز) پیمانکاران را اخذ و پیمانکار را نیز ملزم به اخذ و ارائه بیمه نامه مرتبط با پیمان نماید.

تبصره - شروع به کار پیمانکار قبل از ارائه اصل بیمه نامه "مسئولیت مدنی کارفرما در مقابل کارگران" از طرف پیمانکار به کارفرما ممنوع بوده و مسئولیت عواقب احتمالی به عهده کارفرما می باشد.

۶-۱-۲-۵- کارفرما مکلف است با توجه به قوانین و آیین نامه های موجود و مفاد قرارداد فی مابین، بر عملکرد *HSE* کلیه پیمانکاران خود نظارت نماید. در این راستا فرایند مدیریتی مناسب برای نظارت بر اجرای قوانین و مقررات *HSE* از سوی پیمانکار را طراحی و اجرا نماید و با تعریف و ابلاغ شاخص های عملکردی، وضعیت عملکرد *HSE* پیمانکار را به صورت ماهیانه تحت کنترل داشته باشد.

۷-۱-۲-۵- نماینده کارفرما/دستگاه نظارت و مدیریت *HSE* کارفرما باید از محل کار پیمانکار به صورت دوره ای و سرزده بازدید به عمل آورده و ضمن تهیه گزارش وضعیت، در صورت نقض قوانین و مقررات *HSE* می تواند با توجه به شرایط و بر اساس دستورالعمل های مصوب، نسبت به تذکر شفاهی / کتبی، جریمه های مالی و در صورت لزوم نسبت به تعطیل نمودن موقت کار و تحت شرایطی تعلیق بلند مدت اقدام نمایند و مسئولیتی در خصوص ضرر زیان احتمالی در این موارد به عهده کارفرما نمی باشد.

تبصره- نظارت یا عدم نظارت نمایندگان / مدیریت *HSE* کارفرما بر امور *HSE* پیمانکاران، رافع مسئولیت پیمانکار و مانع نظارت مسئولین ذیربط کشوری نخواهد بود.

۸-۱-۲-۵- کارفرما مکلف است قبل از شروع فعالیت پیمانکار، جلسه توجیهی *HSE* را با حضور مدیریت *HSE* و دستگاه نظارت کارفرما، نماینده تام الاختیار و مسئول *HSE* پیمانکار تشکیل داده، ضمن تشریح قواعد کلی *HSE* پروژه، توافقات لازم برای نحوه ارتباطات به عمل آورد و صورت جلسه مربوطه را در دو نسخه تنظیم، پس از تأیید و امضای طرفین مبادله نماید.

تبصره - مسئولیت تشکیل جلسه توجیهی *HSE* به عهده دستگاه نظارتی کارفرما می باشد.

۹-۲-۱-۵- کارفرما مکلف است قبل از شروع به کار، مستندات آموزشی ایمنی، بهداشت کار و زیست محیطی کارگران پیمانکار را اخذ نماید.

۱۰-۲-۱-۵- کارفرما مکلف است بر ارائه آموزش های مورد نیاز در زمینه های ایمنی و بهداشت کار که از طریق مراجع ذیصلاح به پرسنل تحت پوشش پیمانکاران اصلی و فرعی و با توجه به نوع فعالیت آنها برگزار می گردد، نظارت و مستندات ایمنی و بهداشت کار از جمله مدارک آموزش های عمومی و تخصصی، گواهینامه ها، صورت جلسات کمیته های ایمنی و حفاظت و بهداشت کار، گزارش عملکرد *HSE*، فرم آموزش های ایمنی کوتاه مدت (*STBM*)، طرح ایمنی و بهداشت کار (*HSE PLAN*) پیمانکار را دریافت و بررسی نماید.

۱۱-۲-۱-۵- کارفرما مکلف است در طول مدت اجرای قرارداد، پیمانکار را براساس عملکرد در پروژه و به صورت دوره ای از منظر *HSE* ارزیابی نماید، به نحوی که مستندات کافی برای ارزیابی و رتبه بندی پیمانکاران پس از اتمام قرارداد فراهم گردد.

تبصره ۱- کارفرما می بایست شاخص های ارزیابی را تدوین و همزمان با شروع قرارداد به پیمانکار ابلاغ نماید.

تبصره ۲- در کلیه مناقصات / استعلام ها باید بنابر مستندات ارائه شده، امتیاز *HSE* به صورت تاثیر گذار در روند برگزاری مناقصه / استعلام اعمال گردد.

۱۲-۲-۱-۵- کارفرما مکلف است دستورالعمل ارزیابی پیمانکاران از منظر *HSE* تخلفات و جرایم پیمانکار را تهیه و اجرایی نماید.

۱۳-۲-۱-۵- به منظور مشخص نمودن الزامات قانونی *HSE* از جمله تجهیزات ایمنی، حفاظت فردی و گروهی، نیازهای آموزشی، گواهینامه های سلامت افراد و ماشین آلات و ... و درج در اسناد مناقصه، فعالیت ها و مشاغل را با استفاده از روش آنالیز مخاطرات مشاغل (*JHA*) مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و مخاطرات مربوطه را شناسایی و اولویت بندی نماید.

۱۴-۲-۱-۵- نظر به ضرورت بکارگیری نیروهای متخصص *HSE* از سوی پیمانکار، کارفرما می بایست نیاز / عدم نیاز، تعداد نفرات ایمنی و بهداشت کار و تخصص های لازم را مطابق با جدول پیوست، احصاء و در اسناد مناقصه / استعلام و قرارداد درج نماید.

تبصره ۱- مطابق با تبصره ۱ ماده ۱۶ قانون هوای پاک، برای کارگاه های پیمانکاری با حداقل ۵۰ نفر نیرو، جذب یک نفر متخصص محیط زیست الزامی می باشد.

تبصره ۲- در قراردادهای بهره برداری، خرید و فروش برق نیروگاه های تحت پوشش شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی، بکارگیری نیروهای متخصص *HSE* از سوی پیمانکار، مطابق با دستورالعمل ابلاغی شرکت مادر مذکور خواهد بود.

۱۵-۲-۱-۵- در صورت بروز حوادث انسانی در پروژه، حداکثر تا پایان قرارداد، حادثه بررسی و از منظر حقوقی و قضایی یا بیمه ای تعیین تکلیف شود و مادامی که حادثه تعیین تکلیف نهایی نگردیده است تسویه حساب نهایی با پیمانکار انجام نخواهد شد.

۱۶-۲-۱-۵- کارفرما مکلف است متناسب با نوع فعالیت مرتبط با قرارداد، دستورالعمل اختصاصی *HSE* پیمانکار را تهیه و ابلاغ نماید. دستورالعمل مذکور باید الزامات این سند را پوشش دهد.

۱۷-۲-۱-۵- کارفرما مکلف است تصویر گواهی نامه صلاحیت ایمنی پیمانکاری اشخاص حقوقی / پروانه صنفی افراد حقیقی را همزمان با ارسال اسناد مناقصه / استعلام درخواست نماید و در صورت انعقاد قرارداد نیز اصل گواهی نامه مذکور را بررسی و تأیید نماید و همچنین قبل از شروع بکار پیمانکار، تصویر و اصل معرفی نامه معتبر مسئول *HSE* و مستندات آموزشی کارگران را بررسی و اعلام نظر نماید.

۱۸-۲-۱-۵- در صورتی که کارفرما تدوین شرح خدمات یا وظایف نظارت بر فعالیت موضوع قرارداد را به مشاور واگذار کند، باید این دستورالعمل را به مشاور ابلاغ نماید. بدیهی است وظایف *HSE* کارفرما در این خصوص به عهده مشاور خواهد بود.

۱۹-۲-۱-۵- برای کلیه فعالیت ها به ویژه فعالیت های پرخطر نظیر کارگرم، کار در ارتفاع، کار در فضاهای بسته، کار در معابر عمومی و نظایر آن، کارفرما فرایند صدور اجازه کار (پرmit) را تهیه و به پیمانکار ابلاغ نماید. پیمانکار نیز قبل از انجام کار در فعالیت های مذکور ملزم به اخذ مجوزهای ایمنی لازم از مراجع ذیربط و مجوز کار از کارفرما می باشد.

۲۰-۲-۱-۵- در صورت عدم تأمین تجهیزات و امکانات *HSE* و یا تأمین نامناسب آنها از سوی پیمانکار، کارفرما باید تا زمان تأمین تجهیزات مناسب، فعالیت را تعطیل نماید یا رأساً آنها را تأمین و هزینه مربوطه را با احتساب ۱۵٪ هزینه بالاسری از صورت وضعیت پیمانکار کسر نماید.

۲۱-۲-۱-۵- مدیریت *HSE* کارفرما باید عضو اصلی کمیسیون/کمیته/کارگروه / جلسه کفایت اسناد مناقصات/ استعلام ها، کمیسیون ارزیابی کیفی و کمیسیون تحویل موقت/ دائم باشد.

۲۲-۲-۱-۵- در صورت بروز هرگونه حوادث انسانی حداکثر ظرف مدت پانزده دقیقه موضوع به اطلاع دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو و واحد *HSE* شرکت مادر تخصصی رسانده شود.

۲-۲-۵- وظایف پیمانکار

۲-۲-۱- پیمانکار مکلف است مسئولیت تأمین ایمنی و بهداشت کار پرسنل خود را متعهد شود و شرایط و تجهیزات مورد نیاز برای کار در شرایط ایمن و بهداشتی، با کمترین میزان ریسک را فراهم نماید.

۲-۲-۲- پیمانکار ضمن الزام به رعایت قوانین و الزامات HSE کارفرما موظف به شناسایی، احصا، به کارگیری قوانین و مقررات HSE، صنفی و بیمه‌ای مراجع ذیصلاح کشور، از جمله وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد.

۲-۲-۳- پیمانکار مکلف است تصویر گواهی نامه صلاحیت ایمنی پیمانکاران/ پروانه صنفی و صلاحیت فنی را همزمان با ارسال اسناد مناقصه/ استعلام ارایه نماید و همزمان با عقد قرارداد و قبل از شروع بکار، اصل گواهی نامه صلاحیت ایمنی پیمانکاران/ پروانه صنفی، صلاحیت فنی، تصویر و اصل معرفی نامه معتبر مسئول HSE و مستندات آموزشی کارکنان را برای اخذ تأییدیه به مدیریت HSE کارفرما ارائه نماید.

۲-۲-۴- پیمانکار ملزم به پیش‌بینی هزینه‌های مورد نیاز برای اجرای اصول HSE و تأمین تجهیزات ایمنی فردی و گروهی مطابق با قوانین و مقررات HSE مربوطه می‌باشد و باید ردیف هزینه‌های مربوطه را در قیمت پیشنهادی خود لحاظ نماید.

تبصره ۱- هزینه اشاره شده در بند ۲-۲-۴ به هیچ عنوان نباید از ۳ درصد مبلغ قرارداد کمتر باشد. عدم پیش‌بینی هزینه یا پیش‌بینی هزینه کم و نامتناسب، مانع اجرای الزامات HSE از سوی پیمانکار نخواهد بود.

تبصره ۲- کارکرد ردیف HSE قرارداد باید به همراه تمامی مستندات توسط پیمانکار در صورت وضعیت‌های دوره‌ای ارائه گردد و مدیریت HSE کارفرما نیز با مد نظر قرار دادن نحوه عملکرد و گزارش‌های دوره‌ای پیمانکار در بخش‌های مختلف اقدامات HSE در طول دوره قرارداد، نسبت به بررسی صورت وضعیت اقدام نموده و مقدار مورد تأیید را به دستگاه نظارت و واحد ذیربط اعلام نماید.

تبصره ۳- پیمانکار باید دارای ساختار و نیروی انسانی متخصص برای پیاده‌سازی و نظارت بر الزامات HSE باشد و قبل از آغاز فعالیت اجرایی پروژه حسب موضوع قرارداد، تعداد نماینده / تخصص‌های مرتبط ایمنی و بهداشت کار خود را (با توجه به پیوست - جدول تعداد نفرات و تخصص نمایندگان پیمانکاران) مطابق اسناد مناقصه تعیین و به صورت کتبی به مدیریت HSE کارفرما و دستگاه نظارت معرفی نماید.

تبصره ۴- نیروهای HSE پیمانکار باید دارای تحصیلات تخصصی دانشگاهی در رشته‌های مهندسی بهداشت حرفه‌ای، ایمنی صنعتی، HSE یا رشته‌های مرتبط با فرایند اصلی (با توجه به شرایط احراز مطابق جدول پیوست) و دارای تجربه کافی باشند و پس از تأیید کتبی مدیریت HSE کارفرما، شروع به کار نمایند.

دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران

تبصره ۵- پیمانکار بایستی به وسیله مستندات و مدارک کافی (مورد تأیید کارفرما) ثابت کند که افراد مسئول و ناظر بر امور *HSE* کاملاً واجد شرایط هستند و در صورت عدم احراز صلاحیت در هر زمان و با اعلام نماینده یا مدیریت *HSE* کارفرما، پیمانکار موظف به جایگزینی افراد واجد صلاحیت می باشد.

تبصره ۶- تمامی افراد مسئول و ناظر *HSE* به جز فارغ التحصیلان رشته مهندسی بهداشت حرفه ای و ایمنی صنعتی می بایست دوره آموزش عمومی مسئولان ایمنی (۴۰ساعته) و دوره تخصصی شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک را زیر نظر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی گذرانده باشند و گواهینامه مربوطه را ارائه نمایند. ارائه گواهینامه مذکور شرط لازم برای تأیید این افراد از سوی مدیریت *HSE* کارفرما می باشد.

تبصره ۷- مسئول *HSE* پیمانکار باید صرفاً در موضوعات *HSE* پیمان به کار گرفته شود. پیمانکار نمی تواند در سایر فعالیت های موضوع پیمان از وی استفاده نماید، مگر پیمان هایی با تعداد نفرات کمتر از ۵ نفر که نماینده پیمانکار به عنوان مسئول ایمنی و بهداشت کار معرفی می شود.

۵-۲-۲-۵- پیمانکار موظف است حداکثر یک هفته پس از تجهیز کارگاه و بر اساس الزامات و قوانین و مقررات ملی و کارفرما برنامه بهداشت، ایمنی و محیط زیست (*HSE PLAN*) پروژه را تهیه و به اطلاع کارفرما برساند و پس از اخذ نظر کارفرما نسبت به پیاده سازی آن در کارگاه اقدام نماید.

تبصره - برنامه بهداشت، ایمنی و محیط زیست حداقل شامل برنامه مدیریت ریسک پروژه، تقویم آموزشی *HSE*، فرایند بازرسی و ممیزی، طرح واکنش در شرایط اضطراری و... باشد.

۵-۲-۲-۶- پیمانکار موظف است در بدو به کارگیری کارکنان و قبل از اجرای فعالیت های جدید، اطمینان حاصل کند که کارکنان جذب شده از نظر سلامت جسمی و روانی، مهارت های تجربی و دانش فنی و ایمنی انجام کار متناسب با وظیفه دارای صلاحیت می باشند.

تبصره ۱- برای تأیید صلاحیت جسمی و روانی کارکنان متناسب با وظایف محوله، پیمانکار موظف به انجام معاینات بدو استخدام و مصاحبه های تخصصی از پرسنل خود می باشد (رعایت مواد قانونی ۹۰ و ۹۲ فصل چهارم قانون کار). مسئولیت عواقب عدم انجام موارد مذکور و پرداخت کلیه خسارت های ناشی از عدم صلاحیت افراد به عهده پیمانکار می باشد.

تبصره ۲- پیمانکار موظف به انجام معاینات دوره ای، بازگشت به کار، معاینات ویژه و.. حسب مورد و بر اساس نیازسنجی مدیریت *HSE* کارفرما می باشد.

۵-۲-۲-۷- پیمانکار موظف است صلاحیت کارکنان خود را برای انجام وظایف شان به طور مرتب مورد بازرسی و ارزیابی قرار دهد، این بررسی ها شامل شناسایی و بهینه نمودن عوامل و تجهیزات برای ارتقاء کیفی فعالیت های کارکنان و آموزش های مورد نیاز آنها جهت دستیابی به این منظور باشد.

دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران

۸-۲-۲-۵- پیمانکار مکلف است پس از عقد قرارداد، قبل از شروع عملیات اجرایی و حداکثر یک هفته قبل از تحویل و تجهیز کارگاه نسبت به معرفی کتبی نماینده قانونی خود و افراد واجد شرایط به عنوان سرپرست کارگاه و جانشین وی و همچنین مسئول *HSE* اقدام و از دستگاه نظارت / نماینده کارفرما درخواست تشکیل جلسه توجیهی *HSE* نماید و دستگاه نظارت / نماینده کارفرما باید قبل از شروع به کار و تجهیز کارگاه، جلسه توجیهی *HSE* را با هماهنگی و حضور مدیریت *HSE* کارفرما برگزار نماید.

۹-۲-۲-۵- کارکنان پیمانکار موظف به رعایت کلیه مقررات *HSE* محیط کار بوده و ضمن پرهیز از هرگونه اقدام غیرایمن، در صورت مشاهده رفتار و شرایط مغایر با مقررات *HSE* در عملیات اجرایی مراتب را به مسئول *HSE* پیمانکار گزارش نمایند.

۱۰-۲-۲-۵- در صورت بروز حادثه انسانی برای کارکنان، پیمانکار حداکثر ظرف پانزده دقیقه مراتب به اطلاع نماینده کارفرما برساند.

۱۱-۲-۲-۵- پیمانکار مکلف است همزمان با عقد قرارداد یا حداکثر یک هفته پس از ابلاغ قرارداد و قبل از شروع کار، کلیه بیمه نامه های مورد نیاز از جمله بیمه نامه "مسئولیت کارفرما در مقابل کارگران" با پوشش های حداکثری را تهیه و تصویر آن را به دستگاه نظارت قرارداد و مدیریت *HSE* کارفرما ارائه نماید. کلیه مسائل و هزینه های مربوط به بیمه در این قرارداد به عهده پیمانکار می باشد.

۱-۲-۲-۵- وظایف مسئول *HSE* پیمانکار

۱-۲-۲-۱-۵- بر انجام الزامات *HSE* در طول مدت قرارداد نظارت داشته باشد.

۲-۲-۲-۱-۵- در کلیه جلسات هماهنگی دوره ای کارفرما و پیمانکار حضور یافته و گزارش وضعیت *HSE* محیط کار خود را جهت اتخاذ تصمیمات مقتضی ارائه نماید.

۳-۲-۲-۱-۵- مسئولیت آموزش های لازم برای کلیه نفرات پیمانکار از قبیل رعایت مقررات ایمنی در ضمن کار، برنامه های مدیریت بهداشت شغلی همچنین بازدیدها / نظارت های *HSE* و اقدامات لازم در وضعیت اضطراری را به عهده خواهد داشت.

۴-۲-۲-۱-۵- رعایت الزامات ایمنی متناسب با ماهیت کار شامل استفاده اجباری از تجهیزات حفاظت فردی و گروهی متناسب با کار را تأیید نموده و پاسخگو باشد.

۵-۲-۲-۱-۵- به صورت روزانه / دوره ای، گزارش کتبی عملکرد خود را به رئیس کارگاه و مدیریت *HSE* کارفرما تحویل نماید.

۶-۱-۲-۵- در صورت مشاهده یا اطلاع از هرگونه شرایط مغایر با مقررات *HSE*، اعمال غیر بهداشتی، نایمن و مخاطره آمیز، ضمن تذکر، تمهیدات لازم برای مرتفع کردن آن را معمول نماید و در صورت کارساز نبودن، پس از متوقف کردن کار، بلافاصله مراتب را به سرپرست کارگاه و نماینده کارفرما به صورت کتبی اعلام نماید.

۷-۱-۲-۵- در صورت وقوع هر نوع حادثه/ شبه حادثه برای کارکنان ضمن مستندسازی حادثه، تجزیه و تحلیل و گزارش کامل حادثه را به نماینده کارفرما ارسال نماید.

۸-۱-۲-۵- نسبت به گردآوری اطلاعات و آمار مرتبط با عملکرد *HSE*، تکمیل پرسشنامه و سایر اطلاعات مورد نیاز کارفرما در خصوص ایمنی و بهداشت کار اقدام نماید.

۲-۲-۵- آموزش های *HSE* رده های شغلی

۱-۲-۲-۵- پیمانکار موظف است کلیه پرسنل تحت امر خود را در خصوص مقررات دستورالعمل های مربوطه از طریق مراجع ذیصلاح آموزش دهد. بدیهی است در صورت استفاده از دوره های آموزشی کارفرما، هزینه های مربوطه که از طرف کارفرما اعلام می گردد به عهده پیمانکار می باشد.

تبصره ۱- آموزش ها باید حداقل حاوی اطلاعات ارزیابی مخاطرات، مقررات و آیین نامه های *HSE* و کمک های اولیه، نحوه آمادگی و مقابله با شرایط اضطراری، استفاده از سیستم های آتش نشانی، نحوه استفاده از برگه اطلاعات ایمنی مواد و الزامات زیست محیطی مربوط به فعالیت ها، اثرات نامطلوب زیست محیطی پروژه و اطلاعاتی در مورد مدیریت مواد زائد، کنترل آلودگی آب، هوا و خاک باشد.

تبصره ۲- دوره های آموزشی *HSE* بر اساس ریسک های موجود در پروژه مشخص و تقویم اجرایی آن در *HSE PLAN* درج و مطابق با تقویم مذکور اجرا گردد.

تبصره ۳- مدت زمان آموزش ها با توجه به حجم و نوع فعالیت پیمانکار باید به تأیید مدیریت *HSE* کارفرما برسد.
۲-۲-۵- کارکنان پیمانکار باید در زمینه وظایف شغلی خود آموزش های لازم را فرا گرفته و دانش و اطلاعات لازم را در این زمینه دارا باشند. اطلاعات مذکور شامل کلیه الزامات بهداشتی، ایمنی و زیست محیطی مرتبط با کار می باشد که ممکن است مورد بهره برداری قرار گیرد.

تبصره - مسئولیت آموزش کارکنان پیمانکاران فرعی به عهده پیمانکار اصلی می باشد.

۳-۲-۵- پیمانکار باید مدارک و مستندات لازم در زمینه آموزش کارکنان خود را ارائه نماید. مدارک باید شامل نام افراد آموزش دیده، محتوای دوره، زمان اجرای دوره و اسامی مربیان باشد.

۳-۲-۵- نظارت، ممیزی و بازرسی HSE

۳-۲-۵-۱- پیمانکار مکلف است چک لیست های تخصصی و عمومی بازرسی HSE را برای کلیه فعالیت های تحت پیمان تهیه نماید و با استقرار سیستم خوداظهاری، سرپرستان کارگاه/مجریان را موظف به تکمیل و ارسال آنها در بازه زمانی مشخص شده نماید.

تبصره ۱- دوره زمانی ارسال گزارش ها بر حسب ماهیت پروژه و اعلام نظر مدیریت HSE کارفرما تعیین می گردد.
تبصره ۲- خود اظهاری های مذکور باید به تأیید دستگاه نظارت قرارداد رسیده و در گزارش عملکرد ماهانه درج و به مدیریت HSE کارفرما ارسال شود.

۳-۲-۵-۲- پیمانکار مکلف است برنامه های منظم ممیزی و بازرسی HSE را تدوین و به اجرا درآورده، علاوه بر آن در بازرسی های سرزده، وضعیت HSE پروژه را رصد و به مدیریت HSE کارفرما گزارش نماید.

۳-۲-۵-۳- پیمانکار مکلف است اسناد و مدارک HSE مورد درخواست کارفرما را در هر زمانی تهیه و ارائه نماید.

۳-۲-۵-۴- پیمانکار مکلف است گزارش عملکرد خود را مطابق HSE PLAN پروژه در بازه های زمانی حداکثر یک ماه به دستگاه مدیریت HSE کارفرما ارسال نماید.

تبصره- گزارش مذکور انعکاس دهنده کمیت و کیفیت اجرای HSE PLAN و سایر توافقات جلسه توجیهی HSE می باشد.

۳-۲-۵-۵- پیمانکار ملزم به تبعیت از کلیه الزامات HSE عمومی و تخصصی پیمان می باشد و در صورت عدم رعایت مفاد الزامات، مطابق دستورالعمل های مصوب در خصوص رسیدگی به تخلفات پیمانکار رفتار خواهد شد.

شماره سند: ۱۴۰۲/۴۸/۱۴۰ تاریخ صدور: شماره تجدید نظر: تاریخ تجدید نظر:	نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نیرو	جمهوری اسلامی ایران وزارت نیرو
دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران		

۶- پیوست ها

تعداد صفحه	عنوان	ردیف
۴	جدول تعداد نفرات و تخصص نمایندگان پیمانکاران	۱

۷- بازنگری

این دستورالعمل هر پنج سال یک بار و یا در صورت ضرورت، با تأیید و پیشنهاد دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو مورد بازنگری و اصلاح قرار خواهد گرفت و توسط وزیر نیرو تصویب و ابلاغ می گردد.

نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند
غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نیرو

شماره سند: ۱۴۰۲/۴۸/۱۴۰
تاریخ صدور:
شماره تجدید نظر:
تاریخ تجدید نظر:

دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران

۸- کنترل سند

۱- صدور سند

مهر و امضاء	☐ سند با ضوابط آئین نامه تولید، بهره برداری و بازرنگری اسناد اداری مطابقت دارد. نام و نام خانوادگی کنترل کننده: مرتضی بخشایش سمت: مدیرکل دفتر مدیریت بهره وری و نوسازی اداری

۲- دریافت سند و کنترل های لازم

مهر و امضاء	نام سازمان: تاریخ دریافت سند: ☐ سند از نظر شکلی (تعداد اوراق، خوانایی و ...) کامل است. ☐ سند در فرم های مربوط ثبت گردید. ☐ اسناد منسوخ و یا بی اعتبار مرتبط ابطال گردید. نام و نام خانوادگی کنترل کننده: سمت:

۳- بهره برداری

مهر و امضاء	نام واحد سازمانی: ☐ دریافت سند: تاریخ: ☐ خاتمه دوران اجرا: تاریخ: نام و نام خانوادگی دریافت کننده: سمت:

۴- ابطال سند

مهر و امضاء	این سند در تاریخ: به استناد ابطال گردید. نام و نام خانوادگی ابطال کننده: سمت:

۹- پدید آورندگان

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت
۱	سید اعتضاد مقیمی	مدیرکل دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو
۲	علیرضا حاجی حسینی	مجری مدیریت بحران و پدافند غیرعامل و HSE شرکت برق منطقه‌ای یزد
۳	منصور عزیزی	رئیس گروه HSE دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو
۴	سمیه سرابی	کارشناس گروه HSE دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو
۵	شهباز حسین زاده	رئیس گروه مطالعات، قراردادها و معاهدات دفتر حقوقی وزارت نیرو
۶	خلیل عباسپور	مدیر ایمنی شرکت توزیع نیروی برق شهرستان اصفهان
۷	زهرا دلیانی	رئیس گروه محیط زیست شرکت مادر تخصصی توانیر
۸	سیامک عنصری	رئیس گروه HSE سازمان آب و برق خوزستان
۹	خدیجه وکیلی زارچ	کارشناس HSE شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی
۱۰	مهرانا تقی	کارشناس HSE شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران
۱۱	عبدالکریم زرنگ	دبیر کمیته EHSS شرکت مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور
۱۲	حمیدرضا شکری	کارشناس HSE شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران
۱۳	محسن جعفری	کارشناس HSE شرکت تولید نیروی برق شاهرود

نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند
غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نیرو

شماره سند: ۱۴۰۲/۴۸/۱۴۰
تاریخ صدور:
شماره تجدید نظر:
تاریخ تجدید نظر:

دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران

پیوست:

جدول - حداقل تعداد نفرات و تخصص های مرتبط برای ایمنی و بهداشت محیط کار در پروژه های پیمانکاری وزارت

نیرو

ردیف	عنوان فعالیت/خدمات	حداقل تعداد نیروی ایمنی و بهداشت محیط کار لازم در پروژه	تخصص نفرات ایمنی و بهداشت محیط کار	میزان حضور در پروژه
۱	خدمات راهبری تاسیسات و سیستم های گرمایش و سرمایش و تهویه و خدمات تعمیراتی و عمومی، آسانسور و...	تا ۵ نفر نیرو، نماینده پیمانکار می تواند مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار پروژه باشد	فارغ التحصیلان ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، برق، مکانیک، تاسیسات	تمام وقت
		۵ تا ۲۵ نفر، نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	فارغ التحصیلان ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، برق، مکانیک، تاسیسات	حداقل ۲ روز در هفته
		۲۵ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	فارغ التحصیلان ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای،	حداقل ۲ روز در هفته
		۵۰ تا ۱۰۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	فارغ التحصیلان ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای،	تمام وقت
۲	فعالیت های اختصاصی صنعت تولید و انتقال و توزیع نیروی برق از جمله، احداث توسعه بهره برداری، خرید و فروش برق، نگهداری و تعمیرات ایستگاه ها، شبکه و انشعابات و برق نیروگاه	تا ۵ نفر نیرو نماینده پیمانکار مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار پروژه می باشد	فارغ التحصیلان ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف برق و عمران	تمام وقت
		۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	فارغ التحصیلان ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف برق و عمران	حداقل ۲ روز در هفته
		۲۵ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	فارغ التحصیلان ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	حداقل ۲ روز در هفته
		۵۰ تا ۱۰۰ نفر نیروی پیمانکار	ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	تمام وقت
۳	فعالیت های اختصاصی صنعت آب و آبفا از جمله احداث، توسعه، بهره برداری، نگهداری و تعمیرات تاسیسات و تجهیزات، ایستگاه ها،	تا ۵ نفر نیرو، نماینده پیمانکار می تواند مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار پروژه می باشد	فارغ التحصیلان ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف برق، مکانیک، عمران	تمام وقت
		۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف برق، مکانیک،	حداقل ۲ روز در هفته

نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند
غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نیرو

شماره سند: ۱۴۰۲/۴۸/۱۴۰
تاریخ صدور:
شماره تجدید نظر:
تاریخ تجدید نظر:

دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران

ردیف	عنوان فعالیت/خدمات	حداقل تعداد نیروی ایمنی و بهداشت محیط کار لازم در پروژه	تخصص نفرات ایمنی و بهداشت محیط کار	میزان حضور در پروژه
	مخازن، سدها، شبکه های آبیاری و زهکشی، آبرسانی، نیروگاه های برق آبی و انشعابات آب و فاضلاب	۲۵ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	عمران	حداقل ۲ روز در هفته
		۱۰۰ تا ۵۰۰ نفر نیروی پیمانکار	ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	تمام وقت
		۵ تا ۵۰ نفر نیرو، نماینده پیمانکار می تواند مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار پروژه می باشد	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف برق، عمران	تمام وقت
۴	کلیه فعالیت های عمرانی از جمله ساخت و ساز، راه سازی	۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف برق، عمران	حداقل ۲ روز در هفته
		۲۵ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	حداقل ۲ روز در هفته
		۱۰۰ تا ۵۰۰ نفر نیروی پیمانکار	ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	تمام وقت
		۵ تا ۵۰ نفر نیرو، نماینده پیمانکار می تواند مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار پروژه می باشد	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف مدیریت، بهداشت	تمام وقت
۵	خدمات نظافت ساختمان و خدمات آبدارخانه	۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف مدیریت، بهداشت	حداقل ۲ روز در هفته
		۲۵ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	فارغ التحصیلان ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	حداقل ۲ روز در هفته
		۱۰۰ تا ۵۰۰ نفر نیروی پیمانکار	ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	تمام وقت
۶	خدمات تأمین خودرو سبک و سنگین، ایاب و ذهاب	۵ تا ۵۰ نفر نیرو، نماینده پیمانکار می تواند مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار پروژه می باشد	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف مدیریت، مکانیک	تمام وقت
		۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف مدیریت، مکانیک	حداقل ۲ روز در هفته

نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند
غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نیرو

شماره سند: ۱۴۰۲/۴۸/۱۴۰
تاریخ صدور:
شماره تجدید نظر:
تاریخ تجدید نظر:

دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران

ردیف	عنوان فعا لیت/خدمات	حداقل تعداد نیروی ایمنی و بهداشت محیط کار لازم در پروژه	تخصص نفرات ایمنی و بهداشت محیط کار	میزان حضور در پروژه
		۲۵ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی/ بهداشت حرفه ای	حداقل ۲ روز در هفته
		۵۰ تا ۱۰۰ نفر نیروی پیمانکار	ایمنی صنعتی /بهداشت حرفه ای	تمام وقت
۷	خدمات عمومی از جمله نگهداری فضای سبز، سم پاشی	۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار پروژه می باشد	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف کشاورزی، محیط زیست، بهداشت	تمام وقت
		۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف کشاورزی، محیط زیست ، بهداشت	حداقل ۲ روز در هفته
		۲۵ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی/ بهداشت حرفه ای	حداقل ۲ روز در هفته
		۵۰ تا ۱۰۰ نفر نیروی پیمانکار	ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	تمام وقت
		۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار پروژه می باشد	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف بهداشت و صنایع غذایی، تغذیه	تمام وقت
		۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، گرایش های مختلف بهداشت و صنایع غذایی، تغذیه	حداقل ۲ روز در هفته
۸	پیمان طبخ و توزیع غذا	۲۵ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی/ بهداشت حرفه ای	حداقل ۲ روز در هفته
		۱۰۰ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار	ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	تمام وقت
		۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار پروژه می باشد	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، حداقل کارشناسی	تمام وقت
۹	حفاظت فیزیکی و نگهبانی	۵ تا ۲۵ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار	ایمنی صنعتی، بهداشت حرفه ای، حداقل کارشناسی	حداقل ۲ روز در هفته
		۲۵ تا ۵۰ نفر نیروی پیمانکار ۱ نفر	ایمنی صنعتی/ بهداشت حرفه ای	حداقل ۲ روز

نظام نامه سلامت، ایمنی، محیط زیست، پدافند
غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نیرو

شماره سند: ۱۴۰۲/۴۸/۱۴۰
تاریخ صدور:
شماره تجدید نظر:
تاریخ تجدید نظر:

دستورالعمل الزامات سلامت، ایمنی و محیط زیست پیمانکاران

ردیف	عنوان فعا لیت / خدمات	حداقل تعداد نیروی ایمنی و بهداشت محیط کار لازم در پروژه	تخصص نفرات ایمنی و بهداشت محیط کار	میزان حضور در پروژه
		مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار		در هفته
		۵۰ تا ۱۰۰ نفر نیروی پیمانکار	ایمنی صنعتی / بهداشت حرفه ای	تمام وقت
۱۰	پیمان‌های تأمین نیرو سایر فعالیت‌های قابل واگذاری خارج از موارد فوق الذکر	بالحاظ موارد فوق الذکر و توسط مدیریت HSE کارفرما تعیین می‌شود.		

توضیحات:

- ۱) حداقل مدرک تحصیلی برای تصدی مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار فوق دیپلم می‌باشد.
- ۲) برای کارگاه‌ها با تعداد نفرات بالاتر از ۱۰۰ علاوه بر تعداد مندرج در جدول به ازای هر ۱ تا ۲۵ نفر افزایش، یک نفر به عنوان افسر ایمنی و بهداشت محیط کار با همان شرایط مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار ضروری است، افسر نامبرده زیر نظر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار فعالیت می‌کند. برای تعداد نیروی بالاتر از ۱۰۰۰ نفر با نظر دفتر HSE کارفرما می‌باشد.
- ۳) برای پروژه‌های غیرمتمرکز (با شعاع متوسط بیش از ۵۰ کیلومتر از مرکز اصلی کارگاه) نظیر اجرای خطوط انتقال و توزیع، شبکه‌ها، جاده‌سازی... و یک پیمان برای نواحی مختلف، به ازای هر ۱ تا ۵۰ کیلومتر، یک نفر به عنوان افسر ایمنی و بهداشت محیط کار با همان شرایط مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار ضروری است. افسر نامبرده زیر نظر مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار کارگاه مشغول به کار می‌شود.
- ۴) برای کارگاه‌های بالای ۲۵ نفر نیروی کار، مسئول ایمنی و بهداشت محیط کار الزاما باید از فارغ التحصیلان رشته‌های مهندسی بهداشت حرفه‌ای یا ایمنی صنعتی بوده یا کارشناسی ارشد HSE با این شرط که مدرک کارشناسی وی مرتبط با موضوع تخصصی پیمان باشد.
- ۵) کلیه مسئولین ایمنی و بهداشت محیط کار باید حداقل دوره‌های آموزش عمومی مسئولان ایمنی (۴۰ ساعته) و دوره تخصصی شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک را نیز نظر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی گذرانده باشند.
- ۶) مسئول ایمنی و بهداشت کار هر پیمان، تاییدیه اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی شهرستان تابعه را اخذ نماید.